

EESTI LOODUS

Kariloomad keset linna

Eesti kõrgeimad puud
Kukerpuu ja Kanti tammed
Meteoroloogiaobservatoorium 150

2 Aasta autori veerg (Peeter Hõrak)**3 Sõnumid****8 Pärnu linnalehmad teevad tublit tööd**

Bert Holm tutvustab veiste karjatamist Pärnu rannaniitudel: kariloomadest on saanud üks Pärnu visiitkaarte ning vahepeal hukka läinud taimekooslus on taastunud endises ilus

13 Pärnu rannaniidud meeldivad ka lindudele

Mati Kose võtab kokku Pärnu ranniku linnuvaatluste tulemused: peale kadunud liikide naasmise on rannaniidule uue liigina jõudnud ka rohunepp

16 Geneetilised uuringud aitavad loodust kaitsta

Tsipe Aavik ja Aveliina Helm rõhutavad, et liigirikkkuse püsimine oleneb tugevasti vähem märgatavast mõõtmest: geneetilisest mitmekesisusest

21 EL küsib: vastavad Helen Arusoo ja Allan Selin**22 Meteoroloogiaobservatoorium 150: Ilmavaatlusvõrgu areng Eestis**

Ain Kallis ja Miina Krabbi meenutavad pikka teekonda esimestest juhuslikest ilmavaatlustest nüüdisaegse ilmavaatlusvõrgu rajamiseni

26 Meteoroloogiaobservatoorium 150: Ilmade ettekuulutuse tabel ehk Kuidas teave inimesteni jõudis

Ain Kallis sirvis vanu ajalehti: ilmaennustaja amet oli sajand tagasi küll tänamatu töö

28 Meteoroloogiaobservatoorium 150: Emajõe pikk andmerida juhatab 150 aasta tagusesse aega

Arvo Järvet kirjeldab hüdroloogiliste vaatlusriidade kujunemist Eestis Emajõe vaatlusjaamade näitel

34 Huvitav Eesti: Saartneem: on see saar või neem?

Elen Rekand viib lugeja Lahemaale Käsnu lähedale väiksele saarele, mis olenevalt merevee tasemest on saar või maismaaga ühendatud poolsaar

36 Eesti Looduse kuueteistkümnnes fotovõistlus**40 Poster: Eesti Looduse 2015. aasta fotovõistluse taimefotode peauhind, Ingmar Muusikus****42 Intervjuu: On lapsi, kes ei saa aasta jooksul Lasnamäelt või kesklinnast välja. Tallinna vanalinnas asuva looduse saatkonna – Eesti loodusmuuseumi juhi Heidi Viluga ajas juttu Rainer Kerge Öhtulehest****47 Aasta lind: Kuhu lendavad meie viud?**

Ülo Väli, Urmas Sellis ja Olavi Vainu jälgisid herilase- ja hiireviu teekonda talvitusaladele ning sealt tagasi pesitsuspaikadesse

54 Aasta puu: Harilik kukerpuu on ravimtaimena peaaegu saatanast

Ain Raal teab põhjusi, miks kunagi laialdaselt kasutatud ravimtaim on nüüdisajaks peaaegu unustusse vajunud

58 Kanti tammed Tartu Toomemäel

Taavi Pae, Kristina Sohar ja Alar Läänelaid otsisid Tartust Edgar Kanti 1942. aastal istutatud tammesid: toona istutatud puud ei ole ilmselt tänini säilinud

61 Panin tähele: luiged, aasta puu**62 Põnevad põlispuud: Uusi andmeid võimsate okaspuude kohta**

Hendrik Relve koos kaaslastega on avastanud Eesti kõrgeimad puud, mis ületavad seniseid rekordiomanikke üle nelja meetriga

66 Puude koristaja – puukoristaja Karl Adami tutvustab sõnas ja pildis lindu, keda võib praegusel aastaajal meie looduses kergesti leida**68 Tiit Kändleri essee: Kes kardab Eesti loodust?****70 Raamatud****71 Kroonika****74 Mikroskoop****75 Ristsõna****76 Ajalugu, sünnipäevad****77 Registrid 2015**

Savannivajadus

Peeter Hõrak

Tänapäeva inimene kujunes välja pleistotseenis, 2 miljonit kuni 10 000 aastat tagasi. 90% meie inimeseks-saamise protsessist möödus Sahara-taguse Aafrika savannides. Evolutsioonipsühholoogid usuvad, et ajajärgust, mil me kohasime tollase keskkonnaga, pärineb ka hulk meie esteetilisi eelistsusi. Rohelisi taimi sisaldavate paikade leidmine ja seal viibimine oli meie savanni-esivanematele ilmsesti kasulik. Tõepoolest, raske oleks leida mõnd muud põhjust, miks paljudele meist meeldib aedu ja parke kujundada ja nautida ning puusniite hooldata. Need maastikud sarnanevad savanniga.

Rohelisi taimi hõlmava keskkonna positiivset mõju inimese heaolule on tõestanud ka katsed. Näiteks võivad patsiendid pargivaatega palatites paraneda kuni kaheksa päeva kiiremini kui parklavaatega palatites. Teise katse põhjal leiti, et juhiloa taotlemise eksamid sooritati paremini, kui eksamiruumis olid toataimed, võrreldes situatsiooniga, kui taimed olid eemaldatud [2]. Siinjuures mõelgem, miks me üldse haigetele, sünnipäevalastele ja daamidele lilli viime, toataimi või lemmikloomi peame ja matkamist, jahti ning kalapüüki harrastame.

Hiljuti Torontos tehtud uurimus näitas, et haljamate

linnaosade elanikud tunnevad ennast tervemate, rikkamate ja noorematena. Piltlikult, kolimine kvartalisse, kus kasvab kümme puud rohkem kui eelmises elukohas, parandab inimese tervisetaju keskmiselt sama palju kui aastase sissetuleku kasv 10 000 dollari võrra või seitsme aasta võrra noorenemine [1]. Tuleb välja, et puukalistajatel on alati õigus olnud!

Kahtlustan, et eelnimetatud töisaja eiramine põhjustab meie igapäevases keskkonnas märkimisväärselt häda ja viletsust. Soovitan uurida, missugused vaated avanevad Tartus Maarjamõisa väljal töötavate teadlaste akendest, ja mõelda, mismoodi need võiksid teadlaste heaolule ja vaimsele tervisele mõjuda. Kas siin ei või peituda üks põhjusi, miks meil saadakse vähem Nobeli preemiaid kui luuderohu mattunud ülikoolides?

1. Kardan, Omid et al. 2015. Neighborhood greenspace and health in a large urban center. –Scientific Reports 5.
2. Ruso, Bernhart et al. 2003. Human habitat preferences: a generative territory for evolutionary aesthetics research. – Voland, Eckart; Grammer, Karl (Eds.). Evolutionary aesthetics. Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg, New York.

Foto: Silver Gutmann

EESTI LOODUS

66. aastakäik Nr 12, detsember 2015

Toimetuse address:

Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post toimetus@el.loodus.ee
faks 742 1143

Peatoimetaja **Toomas Kukkk**
742 1143, tomkukk@gmail.com

Toimetaja **Helen Külvik**
529 4033, helen.kylvik@gmail.com

Toimetaja **Juhan Javois**
5661 0851, juku@ut.ee

Toimetaja **Katre Palo**
521 8771, palo.katre@gmail.com

Sõnumitoimetaja **Toomas Juriado**
742 1143, toomas.juriado@el.loodus.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
742 1186, monika.salo@el.loodus.ee

Küljendamine **Raul Kask**
raul@ww.ee

Väljaandja: MTÜ Loodusajakiri
Endla 3, Tallinn 10122

Vastutav väljaandja **Triinu Raigna**
triinu@loodusajakiri.ee

Tellimine ja info Triin Nõu
610 4105, loodusajakiri@loodusajakiri.ee

Reklaamijuht **Elo Algma**
610 4106, reklaam@loodusajakiri.ee

Ajakiri ilmub keskkonnainvesteeringute keskuse toetusel

KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2015

Summaries of some articles can be found at our web site www.eestiloodus.ee

Trükitud trükikojas Kroonpress

kroonpress

